

עצמה אסור ליטול מפני שבנמילה זו הוא משתמש ביהר שהוא צדדו⁷²⁷ ואם הכלכלה תלויה באילן עצמו היא נקראת צדדו ואסור ליטול ממנה חפץ⁷²⁸ ואם פי הכלכלה צר שבשנתול החפץ מהכלכלה מניד האילן אסור בכל ענין מפני שמשתמש באילן עצמו⁷²⁹:

בא (מותר להשען באילן בריא אבל בתש אסור⁷²⁷) מפני שמנירו והרי זה משתמש באילן⁽⁷²⁷⁾:

בב מותר ליגע באילן ואסור להנידו⁷³⁰ (מפני שהוא מוקצה ואסור במלטול⁷³⁰):

שלו דין כבוד הבית ודבר שאינו מתכוין וכו' ה' סעיפים:

א כל דבר שאינו מתכוין מותר^א אפילו אפשר בלעדיו^ב כגון מטה כסא וספסל^ג בין גדולים בין קטנים^ד מותר לגררן על גבי קרקע ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ ואף אם נעשה חריץ מאליו אין בכך כלום^ה כי דבר שאינו מתכוין הוא ואע"פ שהקטנים אפשר לו ליטול בידיו ואין צורך לגררן לא הצריכו לכך וכן בכל דבר שאינו מתכוין^ו.

אבל הגדולים מאד אסור לגרור שבודאי עושין חריץ^ז ופסיק רישיה ולא ימות הוא^ח ואע"פ שהופר כלאחר יד הוא ואינו חייב אלא כשהופר במרא וכווצא בו מהכלים שדרך לחפור בהם^ט וגם מקלקל הוא קרקעית הבית^י וגם מלאכה שאינה צריכה לגופה היא^{יא} אף על פי כן אסור מדברי סופרים^{יב} ואפילו בקרקע המרוצף כשיש^{יג} וכווצא בו שאי אפשר לעשות בו חריץ אסור לגרור גזירה משום שאינו מרוצף:

ב מותר לרביץ הבית כיון שאינו מתכוין להשוות הגומות אלא שלא יעלה האבק^{יד} ולא פסיק רישיה הוא^{טו}.

אבל אסור לכבד הבית^{טז} דפסיק רישיה הוא^{טז} ואם הוא קרקע מרוצף באבנים^{טז} וכל

קלח כ"י שם בתולדת רבינו. מ"א שם.
קלו מ"א שם. וראה שם שהיו גם כוננת הארחות חיים שהובא בכ"י שם.
קלז רב פפא קנה, א. מ"א שם.
קלח ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב. אור זרוע הל' י"ט פ' סי' שמו. הגהות אשרי ביצה פ"ה ס' ב. ישיש ביצה פ"ה ס' ו. מ"א מן סקפ"ו. וראה לעיל ס"א (במוסטר) שפתם ולא חילק. וראה אגלי מל מלאכת קוצר סקפ"א. תהלה דורח סקפ"א. בדו השלחן ס' קנב סק"ו.
קלט ראה גבורא קנה, א.
קמ כ"י מן ס' בשם ארחות חיים. רמ"א מן הסומן.
קמא כותלעל ס"ד.

סימן של

א גבורא מ"א, ב כרבי שמעון וש"ר רמב"ם פ"א ה"ה מור וש"ע ס"א.
ב מסקנת הגמ' פסחים כו, ב.
ג רבי שמעון בכרייתא כב, א. מור וש"ע שם.
ד מסקנת הגמ' כמ, ב. ספר התרומה ס' רכטו. סמ"ג ל"ח סה (יב, א). הגהות מיינוניות שם אות א. מור וש"ע שם.
ה רש"י כב, א ה"ה הלכה. פסחים כה, ב ה"ה ולא אפשר רמב"ם שם.
ו רש"י כמ, ב ה"ה מולקת.
ז ראה שם בגמ' גבי בלאים. והנמאות נוספות גבי שבת רמב"ם שם.

ח רוקח ס' נח. ד"ה ומ"ש הלכך. מ"א סק"א. וראה גם כ"מ שם בשם הרמ"ך.
ט אבי ורבא עה, א וש"י. מור וש"ע שם. וכו"ה לעיל ס' רג ס"יריא; כה. ס' רג ס"ז. ס' רעו ס"איה. ס' רעה ס"ה. ס' שב ס"ד. ס' שח ס"ה. ס' שיש סכ"ג. ס' ששו ס"דיה; כא"ב. ס' שיה סכ"א. ס' שיש סכ"ג. ס' שב ס"ו; כן כב"ד. ס' שבנ ס"א. ס' שכר ס"א. ס' שכו ס"ה. ס' שלח סכ"ד. ס' שילי סמ"ו. ת. לקנן ס' שנ ס"ד. ס' שנ ס"ג. ס' תרמו ס"ג.
י רש"י מו, ב ה"ה אימורא. ב"י שם. מ"א שם.
יא הגמ' ג, סעי'א וש"י שם ה"ה אפילו.
יב הגנה שם.
יג ראה גבורא מו, ב. מ"א שם. וראה לעיל ס' שיר ס"ד.
יד רוקח שם. כ"י שם. מ"א שם.
טו מסקנת הגמ' צה, א וש"י ד"ה כרבי שמעון. מור וש"ע ס"א.
טז לבוש ס"א.
יז רש"י קנה, ב ה"ה של תמרה. רמב"ם פכ"א ה"ג מור כשמו. ש"ע ס"ב.
יח רש"י שם. בעל המאור ביצה יב, א. שו"ת הריב"ש ס' שצד בשם המוסקס הובא כ"מ שם. לבוש ס"ב. וראה לעיל ס' רעו קמ"א סק"א שגם לדריב"ם הוא משום פס"ר. דרדמפך הוא שמה יש גומות בבית וא"א שלא תשה ה"ל פסיק רישיה. וא"כ כשאנו דוע ה"ל פסיקא דאורייתא ולחוצרא.
יט רמב"ם שם. מור וש"ע שם.

הלכות שבת שלו

תרמו

שכן בקרשים^כ שאין לחוש בו להשוואת גומות מותר לכבדו^{כא} (ולא גזרו בו משום שאינו מרוצף לפי שהכיבוד הוא דבר שיש בו צורך היום^{כב}) ואפילו יש בו עפרורית וקלפי אגוזים וכיוצא בהם מהדברים האסורים במלטול מותר לכבדם מפני שהם לו כגוף של רע^{כג} שהתירו לו להוציאו לאשפה מפני כבודו^{כד} ויש מתירין^{כה} אפילו בשאינו מרוצף דלאו פסיק רישיה הוא שישוה גומות^{כו}.

ויש מחמירין אפילו במרוצף^{כז} גורה משום שאינו מרוצף^{כח} וכן נוהגין במדינות אלו^{כט} ואין לשנות^ל אבל נוהגים להקל לכבד ע"י בגד או ממלית^{לא} או כנף אוו^{לב} הקלים ואינן משויין גומות^{לג} וע"י נכרי מותר בכל ענין^{לד} שכל פסיק רישיה מותר ע"י נכרי כמ"ש בס' רמ"ג^{לה}:

ג אסור לכבד הבגדים במכבדות העשויים מקסמים שלא ישברו קסמיהם בפסיק רישיה^{לו} והרי זה סותר כלי^{לז} ואף שמקלקל פמור^{לא} מכל מקום אסור מדברי סופרים^{לב} עיין ס' שו"ד^{לג} (וכן מכבדות העשויות מענפי אילן אסור לכבד בהם משמע זה אפילו בקרקע המרוצף לדברי המתירין ולא התירו המתירין אלא במכבדות של תמרה שאינה נשברת^{לד}):

ד אין סכין את הקרקע ואין מדיחים אותו^{לז} ואין נופחים הקרקע^מ שמה יבא להשוות גומות^{מא} ואפילו במרוצף אסור^{מב} אף לדברי המתירין בכיבוד^{מג} לפי שדברים אלו אין בהם צורך כל כך כמו בכיבוד לפיכך לא רצו לחלק בהם בין מרוצף לשאינו מרוצף ואסור הכל^{מד}:

ה אסור לצרד חבית^{מה} מלאה על הארץ שכיין שהיא כבידה^{מז} יבא להשוות גומות^{מז} ודאי בצדדיה ופסיק רישיה הוא^{מכ} וכן לא יבריע חבית וישפך ממנה אלא מנביחה מן הארץ וישפך שאם לא כן יחפיר מן הארץ^{מכ} בודאי ואף שמקלקל הוא וגם מלאכה

לב רמ"א שם.
לג ררכי משה שם אות א. רמ"א שם.
לד רבינו ירוחם נ"ב ח"ג (פג, ד) בשם מהר"ם מרומנובורג "ושב"ץ ס' לז. רמ"א שם.
לה סעף ג.
לו שלמי הגבורים (לז, א) אות ו. רמ"א ס"ב.
לז ראה גם לעיל ס' שם פמ"ה.
לח משנה קד, ב.
לט ראה גם לעיל ס' שם פכ"ז.
מ ס"ו. ראה לעיל ס' שני סע"ז, יז.
מא מ"א סק"ה.
מב רכי מאיר מ, ב. קנא, ב. תוספתא פ"ו ה"י. רמב"ם פכ"א ח"ג. שור ושל"ע ס"ג.
מג תוספתא שם. רמב"ם שם. מ"א סק"ו.
מד רש"י מ, ב ד"ה אין מרוצף מור. וראה גם רמב"ם שם. לבוש ס"ג. וראה עק"ז לעיל ס' שם פ"ד וש"נ.
מה ראה נגרא קנא, ב. ורש"י שם ד"ה קרקע תוספתא שם. רמב"ם שם. שור ושל"ע שם.
מו לעיל ס"ב.
מז מ"ג שם. כ"י סוף ה'ס"י. הגהת הלבוש שם. מ"א שם.
מח רמב"ם קנא, א. שור ושל"ע ס"ד.
מט שור ושל"ע שם.
נ רבא שם. שור ושל"ע שם.
נא שו"ע שם. לבוש ס"ה.
נב מ"א סק"ו.

כ שו"ת בנינו ואב ס' רה. כנסת הגדולה הב"י. מ"א סק"ג.
כא ר"ן הנמכרת ככלי שמלאכתו דותר (לעיל ס' שם סעף פז).
כב ראה לקמן פ"ד וש"נ.
כג מ"ג שם ר"ן (לז, א) מוד"ה והאדינא, בשם הרשב"א בעמדת הקדש בית מועד שער ג ס' ה.
כד ד"ה וכתב הר"ן מ"א סק"ה. וראה לעיל ס' רמ"ג ק"א סק"ג. וראה לעיל ס' רמב"ם וס' שם סס"ג, שלכתחלה לא ירוק אותם חוץ לשלחן.
כה כולעיל ס' שם סע"ב.
כז תוס' צ"ה, א ד"ה והאדינא בשם בה"ג (פ"ו יז, ב). ר"ף (מת, א). מ"ג שם בשם הרמב"ן והרשב"א שם צ"ה, א ד"ה והאדינא. מור בשם בה"ג. שו"ע בשם ויש מתירין.
כח מן תוס' שם ד"ה הנמכר. ר"ן שם (מת, א) ד"ה מכבדות ברעת הר"ף.
כט ספר התרומה ס' רנד ד"ה גורפין. הגהת מיימוניות שם אות ב בשנו. מרדכי שם רמז תד. מור בשם ר"י (בתוס' צ"ה, א ד"ה והאדינא). רמ"א ס"ב. ר"ן הנמכרת ככלי שמלאכתו לאיסור (לעיל ס' שם סעף פז).
כס ספר התרומה שם במעמ' ה'כ. לבוש ס"ב במעמ' ה'א.
כט שו"ת הרא"ש כלל כב ס' מו. רמ"א שם.
ל רמ"א שם.
לא אגור ס' תקיז בשם אביו. רמ"א שם.

שאנה צריכה לגופה היא וגם חופר כלאחר יד הוא אף על פי כן אסור מדברי סופרים¹¹:

שולח דברים האסורים בשבת משום השמעת קול וכו' מ' סעיפים:

א אסור להשמיע קול של שיר¹² אלא בפה בלבד¹³ אבל לא בדבר אחר¹⁴ גזרה שמה יתקן כלי שיר¹⁵ ואיזהו קול של שיר כל שמתכוין להשמיעו בנעימות קצת כדרך שיר כגון מה שנותנים מים בכלי מלא נקבים ומטיף על כלי מתכת כפוי טיף אחר טיף טיף כדי שישמעו קול נעים כשביל החולה שישן שקול נעים מרדימו אסור לעשות כן אלא לחולה בלבד אבל לא לבריא מפני שהוא כעין קול של כלי שיר¹⁶ ויש לגזור שמה יתקן כלי שיר אבל אם מטיף בחוזק כדי שיקץ הישן מותר אף לבריא שאינו כעין קול של כלי שיר כיון שאינו בנעימה ובנחת¹⁷ וכן להקיש על הדלת כדי שיפתחו לו¹⁸ וכן כל כיוצא בזה מקול שאינו דרך שיר מותר להשמיעו¹⁹.

ויש אומרים²⁰ שאף על פי כן אסור להשמיעו בכלי המיוחד לכך גזרה שמה יתקנו²¹ כגון להקיש על הדלת בטבעת הקבועה בה אף שאינו מכויין לקול של שיר ולכן אסור לשמש להכות על הדלת לקרא לבית הכנסת ע"י כלי המיוחד לכך אלא מכה בידו על הדלת²² וכן נהגנו²³ ויש מקומות נוהגין שמכה בשבת בכלי אחר שאינו מיוחד לכך²⁴.

ומכל מקום אין אסור בזה אלא כשצריך לקול זה והוא מתכוין להשמיעו בכלי המיוחד לכך אלא שאינו מכויין לקול של שיר אבל אם אינו מתכוין להשמיעו קול כלל באותו כלי מפני שאינו צריך לו כלל אלא שהקול נשמע מאליו כשנוטל הכלי כגון זוג שיש בו עינבל ומטבעת שיש בה עופרת משמיע קול מותר ליטלו ולהניחו אף שמשמיעים קול על ידו והי²⁵ ואפילו לילך לבוש בבגד שקבוע בו זוג המשמיע קול של שיר מותר²⁶ כיון שאינו מתכוין לכך²⁷.

ומטעם זה מותר לתלות בשבת על הפריכת רצועה שבה תלויים פעמונים כדי להשמיע קול לאנשי בית הכנסת בשעה שמוציאים הספר תורה כדי שישמעו ויקומו שאף שזה התולה הפעמונים מתכוין שישמיעו קול בשעת פתיחת הארון מכל מקום אותו הפותח הארון אינו מתכוין כלל כדי להשמיע קול²⁸ ואף אם היה מתכוין לכך אין לאסור כיון

גג ראה גם לעיל ס"א.

ח ב"י לרבה, ושכן פסקו ר"ף שם (לה, ב) ורמב"ם שם. ש"ע שם.
ט אגור סי' תקח בשם ש"ת מהר"ל החרושת סי' לה אות ד, וביי ר"ה כתב האגור כי אם פסקו תופי אות ר"ג רמ"א סי' א.
י ל' בשם שם.
יא רמ"א שם.
יב דרכי משה אות ג.
יג מ"א סק"ג.
יד מהר"ם מרשנבורג בתשובה, הובאה בהגהות מיימוניות שם. מור בשמו. מ"א סק"א.
טו הגהות מיימוניות שם בשם מהר"ם. מ"א סי' שא סק"ה.
טז אבל אם מתכוין לכך אסור ללבוש, כדלעיל סי' שא סב"א.
יז מ"א סוף סק"א.

סימן שלח

א רבה עירובין קד, א. רמב"ם פל"ג ה"ד. ש"ע ס"א.
ב מ"א סוף סק"ב. כדלקמן ס"ב.
ג רמב"ם שם. מ"א סק"א. ראה לעיל סי' שח ס"ב שמשמיע זה הווי כלי שיר כלי שמלאכתו לאיסור. וראה לקמן סי' תתפ"ח ש"ה שתקיעת בשופר אסור משום ענבין החלו. ולענין מהיאת כפים – ראה לקמן סי' שלט ס"ב.
ד רמב"ם שם. לבוש סי' א. וראה גם ביצה לו, ב. לקמן סי' שלט ס"ב.
ה כרייתא שם לרבה ורש"י שם ר"ה בקול של שיר ה"ה ומשפץ ור"ה וקא בני. מ"א סק"א.
ז רבה שם ורש"י ר"ה וקא בני. מ"א שם.
ז רבה שם. מור בשם רבינו תם (ראה תוס') שם ר"ה גזרה וראבי"ה (סי' תשעה). הגהות מיימוניות שם אות ב. ש"ע שם.